

etnoloških i folklorističkih društava, a posebno ističe zasluge G. Landaua, koji je god. 1855. dao prijedlog za etnološka istraživanja te na prvo mjesto postavio poljudjelstvo.

U slijedećem poglavlju govori Jacobeit o seoskom radu kao predmetu istraživanja u disciplinama srodnim etnologiji.

Poglavlje o pozitivnom usmjerenju njemačke etnologije ka istraživanju seoskog rada i gospodarstva posebno ističe zasluge K. Weinholda, učenika J. Grimma.

Nastojanja Weinholda, Riehla i ostalih istaknutijih učenjaka nisu bila dovoljno prihvaćena u kasnijim etnološkim istraživanjima. Jacobeit tvrdi da su nakon Weinholda (konac prošlog stoljeća) dominirala u etnologiji dva smjera: kompleksni, koji je Weinhold uzeo kao program svog rada (a i Jacobeit ga prihvaća kao jedino ispravan) i psihološki smjer. Ova dva smjera paralelno se javljaju u daljnjem razvoju njemačke etnologije. Osvrćući se i na koncepcije Njemačkoga etnološkog atlasa, Jacobeit osvjetljava i prepletanje etnoloških istraživanja sa političkim tendencijama nacističkog perioda, a u posljednjem poglavlju objašnjava metode i pravce istraživanja seoskog rada i gospodarstva u obje njemačke države te konstatira u tome napredak, bez obzira na neke neželjene pojave.

Josip Milićević

ARBEIT UND VOLKSLEBEN. Deutscher Volkskundekongress 1965 in Marburg. Herausgegeben von GERHARD HEILFURTH UND INGEBORG WEBER KEILLERMANN. Veröffentlichungen des Instituts für mitteleuropäische Volksforschung an der Philipps-Universität Marburg-Lahn. A. Allgemeine Reihe, Bd. 4. Verlag O. Schwartz et Co, Göttingen 1967, 442 str. + 34 table.

Ovaj omašan zbornik, prvorazredne opreme, kao da nije samo uobičajeni svezak s održanim predavanjima, referatima i sl. nekoga naučnog sastanka, već i nešto više — zbornik o sustavnim njemačkim nastojanjima oko proučavanja pojava narodnoga života koje do novijega vremena nisu bile toliko intenzivno i mnogostrano proučavane kao mnoge druge: oblika, specifičnosti i uloga različitih vrsta rada s njihovim oruđem, pomagalicama, tehnikama i postupcima, običajima uz rad i drugim radnim folklorom Nijemaca — sve ono, što rad prati, s čime je povezan i kako je povezan — sve to prikazivano je ovdje dijelom statički u određenom prostoru i vremenu, dijelom dinamički u razvoju kroz prošlost. Kako je i ovaj kongres morao biti raščlanjen u radne grupe s tematskim okvirom, odražava se to i u ovom zborniku s 8 odsjeka prema 8 kongresnih grupa. Svakome je na uvodnom mjestu izvještaj pojedinih rukovodilaca tih radnih grupa, većinom već poznatih njemačkih stručnjaka za pojedine grane kulture, s neke vrste osvrtima na dotadašnja nastojanja ove vrste u okvirima pojedinih tema, na praznine, na zadatke koji iz svega toga izvire: B. Schiera za radnu grupu »Kuća i proučavanje naselja«, W. Hansena za grupu »Proučavanje oruđa«, T. Gebhardta za grupu »Proučavanje narodne umjetnosti«, E. E. Plosa za grupu »Proučavanje jezika«, L. Röhricha za grupu »Proučavanje pripovjednoga blaga«, R. W. Brednicha za grupu »Proučavanje pjesme, glazbe i plesa«, J. Dünningera za grupu »Proučavanje običaja« i napokon, donekle izvan strogoga okvira kongresa i zbornika, A. Perlicka za grupu »Istočnonjemačka etnografija«. Iza ovih pojedinih uvodnih ekspozicija redaju se sami kongresni prilozi, u svemu 36. Iz toga velikoga broja priloga, koje ovdje nije moguće sve navoditi, teže je izdvajati ove ili one kao važnije ili etnološki značajnije, osim ako se promatraju i ocjenjuju sa eventualnih zasebnih stajališta — metodički, sadržajno po sžezima, regionalno ili slično. S obzirom na same teme mogu se zabilježiti kao vrlo korisni prilog G. Eitzena o »Oblicima seljačkih kuća i njihovu odnosu prema oblicima gospodarstva«, T. Gebhardta o »Priprostem pokućstvu«, W. Ahrensa o »Funkcionalnoj i socijalnoj snazi obrtničkih pozdrava« (kod Nijemaca u prošlosti) pa I. Weber-Keilermannove o »Radnim običajima i radnim svečanostima«. Razabire se kako je tu pojam »rada« omeđen vrlo široko

pa i okvir kongresa često ad hoc širokogrudan. Odabrani okvir teme »Rad u njegovu značenju za ljude« imao je biti mjera radnim grupama kongresa odnosno odborima »Njemačkoga etnografskog društva« (Deutsche Gesellschaft für Volkskunde). A u općim uvodnim izlaganjima ovoga zbornika prof. Gerhard Heilfurth, tada predsjednik društva i pročelnik »Instituta za srednjoevropsko proučavanje naroda« na sveučilištu u Marburgu-Lahn, formulira neke misli i zasađe, potrebe i perspektive u ovom području etnologije, u prvom redu evropske, naglašavajući kako je ovo društvo od svoga postanka stalno isticalo »da kao naučni gremij snvaća zadatak obuhvatiti sve u okviru struke koju zastupa i koja mu je povjerenac«. Ali i dodaje kako »u zbilji nije tako jednostavno naći i uspostaviti neposredni odnos svih područja nauke o kulturama prema ovoj odabranoj temi, o čijoj su važnosti svi bili načelno suglasni. Ti odnosi leže, gledani kroz pojedinosti, na različitim razinama. Posve konkretni odnosi su se po sebi razumljivo našli, npr., prema orudu ili prema proučavanju običaja. Ali prema proučavanju narodne pripovijetke ili narodne likovne umjetnosti trebalo je takve odnose tek korak po korak otkrivati. Tako je realizacija tih veza bila od slučaja do slučaja različna, pa je, dakako, i različno uspjela.«

Ovaj zbornik razmjerno velika kongresa (s oko 470 učesnika iz 24 zemlje) zapadne i istočne Evrope i velika tematskog raspona unatoč naoko užega tematskog okvira, predstavlja svoje vrste spomen-knjigu o sustavnom njemačkom proučavanju svega što je u vezi sa radom kod najširih, u prvom redu seljačkih slojeva naroda. To je i signum temporis (donekle možda i pojav »naučne mode«, kakvih je bilo i prije — bez sumnje u dobrom smislu). A da je to tako ispalo, zasluga je i rukovodstva kongresa i mnogobrojnih učesnika pa, last not least, i oboje urednika ovoga zbornika.

Milovan Gavazzi

BEITRÄGE ZUR SÜDOSTEUROPA—FORSCHUNG. Anlässlich des I. Internationalen Balkanologenkongresses in Sofia 26. VIII. — 1. IX. 1966 herausgegeben vom Arbeitskreis Südosteuropa—Forschung bei der Deutschen Forschungsgemeinschaft. Redaktion: ALOIS SCHMAUS, Rudolf Trofenik, München 1966, 469 str.

Kako se vidi iz podnaslova ove omašne knjige tu je u redakciji poznatog slavističkog autoriteta A. Schmausa, objelodanjen niz rasprava iz radnog područja I međunarodnog balkanološkog kongresa, održanog god. 1966. u Sofiji. Taj je kongres organiziran u radnom krugu *Südosteuropa—Forschung* s pomoći UNESCO-a, i pored naglašenog nastojanja organizatora da kongres zadrži širi međunarodni značaj, ipak radovi skupljeni u ovom kongresnom zborniku uglavnom pokazuju pregnantne crte današnje zapadnonjemačke balkanološke škole. Prema tematici knjiga je podijeljena na četiri poglavlja. Prvi je dio posvećen filologiji i sadrži devet rasprava među kojima prevladavaju radovi s područja albanske dijalektologije. Ipak radovi u kojima se tretiraju međusobni odnosi balkanskih jezika (E. Koschmieder, *Ka koncepciji glagolskih vremena u balkanskim jezicima*; J. Schütz, *Rumunizam crăciun „božić“ u slavenskim jezicima*; i osobito G. Reichenkron, *Značenje grčkog jezika za postanak balkanskog jezičnog tipa*) zainteresiranog čitaoca uvoće u opće razmjere današnjih balkanskih jezika, tako različitih po svom porijeklu i leksikalnom blagu, a u svojoj dispartnosti tako povezanih u izricanju srodnih etničkih i kulturnih svojstava. — Drugo je poglavlje namijenjeno povijesti književnosti u četiri rasprave, koje u širokom vremenskom rasponu od refleksa kasne antike u ranom bizantskom zbivanju (H. G. Beck, *Problemi forme epa Akritas*) do literarnih pojava u našim danima (D. Kulman, *Povjesno djelo Nikete Konicta kao historijski izvor za dva bugarska romana*), ili tek u nedavnoj prošlosti (od dva rada za nas je važniji — K. H. Schroeder, *Prva opera Alberta Lortzinga: Alipaša od Janine*) — mogu i našim istraživačima odlično poslužiti. Jer ne može se dovoljno naglasiti kako je svakom našem folkloristu i etnologu potrebno da u koordinatama prostora i vremena upozna taj složeni, u jezičnoj raznolikosti tako dispartatno razdijeljen, a u životnim manifestacijama tako blisko povezan svijet balkanskih naroda, svijet u kojemu upravo mi s našim etničkim bićem stojimo na